

N:o 45.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 1 § i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889.

1 § i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 har följande lydelse:

§ 1.

Med industriellt yrke förstås i denna lag idkande såsom näring af sågverks- och dermed förenad brädgårdsrörelse; grufvedrift, eller annat dermed jemförligt arbete, som icke är att hänföra till bergsbruk; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att som handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 7 Saml. 27 Häft. (N:is 45—47.)

anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 205, hemställer herr *Bergström*, att Riksdagen måtte besluta följande ändrade lydelse af § 1 i gällande lag angående skydd mot yrkesfara.

§ 1.

Med industrielt yrke förstås i denna lag idkande såsom näring af sågverks- och dermed förenad brädgårdsrörelse; grufvedrift, eller annat dermed jemförligt arbete, som icke är att hänföra till bergsbruk; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att som handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan *med ångkraft drifven eller*¹ med fabriksdrift jemförlig handtering.

Motionärens till stöd för ändringsförslaget afgifna framställning är till sin hufvudsakliga del af följande lydelse:

»I det af kommerskollegium utarbetade sammandraget af yrkesinspektörernas berättelser för år 1894 läses å sid. 11:

'Yrkesinspektören i södra distriktet har vidare hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län den 9 maj 1894 anmält, att en för drifvande af maskinella inrättningar i ett i Trelleborg befintligt spanmålsmagasin använd ångpanna, i hvilken framställes ånga af fyra atmosferers tryck, icke blifvit, ehuru mycket gammal, undersökt under de sistförflutna tretton åren, samt att egaren af magasinet, hvilken genom meddelande från yrkesinspektören uppmanats att låta sakkunnig person undersöka ångpannan, förklarar, det han ansåg sig icke böra vidtaga någon dylik undersökning, af det skäl, att lagen angående skydd mot yrkesfara ej i förevarande fall egde tillämpning. Eders Kongl. Maj:ts bemålde befallningshafvande

¹ De med kursiv stil betecknade orden angifva den föreslagna ändringen i paragrafen.

hade emellertid, efter det magasinets egare blifvit i saken hörd, genom utslag den 26 i samma månad, enär, enligt handlingarnas föranledande, ifrågavarande magasin, som endast afsåge förvaring af spanmål och foderämnen, icke vore att hänföra till sådana inrättningar, som afsåges i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889, funnit anmälan ej föranleda vidare åtgärd. Sedan yrkesinspektören häröfver hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anført besvär, samt såväl länsstyrelsen som kommerskollegium afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, fann, enligt nådigt bref till kollegium den 31 augusti 1894, Eders Kongl. Maj:t icke skäl att göra ändring i det öfverklagade utslaget.

Under den svenska yrkesinspektionens första år visade sig bland yrkesidkare någon tvekan, huruvida ångpannor borde anses höra till de maskinella inrättningar, som afses i lagen angående skydd mot yrkesfara. Det af kommerskollegium utarbetade sammandraget af yrkesinspektörernas berättelse för år 1891 meddelade härom bland annat följande:

'Samtliga yrkesinspektörerna hafva framhållit, att ångpannorna vid af dem inspekterade arbetsställen ofta visat sig vara i mindre godt skick, särskildt hvad armaturen beträffar. Öfverbelastning af säkerhetsventilen lärer ej sällan förekommit samt äfven någon gång fullständig fastläsning af densamma. Äfven underhållet och skötseln af ångpannorna i öfrigt hafva ofta visat sig vara mycket bristfälliga.

Beträffande berörda, synnerligen viktiga fråga om det otillfredsställande skick, hvori ångpannorna vid en mängd industriella anläggningar i riket befinna sig, har yrkesinspektören i vestra distriktet anført bland annat, att det förhållandet, att i lagen angående skydd mot yrkesfara ångpannor icke omnämndes, föranledde många, äfven insigtsfulla yrkesidkare att anse dessa inrättningar icke tillhöra dem, beträffande hvilka yrkesinspektörer egde föreslå säkerhetsåtgärder, samt att, om än vid vissa fabriker, der man ville hafva allt så ofarligt inrättadt som möjligt, fabriksegarne af egen drift vidtagit mycket omfattande säkerhetsåtgärder vid ångpanneanläggningarna, det dock torde kunna sägas, att många, kanske flertalet industriidkare mera sågo på kostnaderna för åtgärders vidtagande än på den fara, som kunde föreligga, och hölle försigtighetsmått för onödiga, under förebärande af den lyckliga omständigheten, att ingen olyckshändelse inträffat vid deras ångpanneanläggningar.

Yrkesinspektörerna hafva emellertid, då ångpannor, om de ej vederbörligen skötas och underhållas, äro bland de farligaste af alla inrättningar vid fabriker, enär de kunna förorsaka olycksfall af oberäknelig omfattning samt, ehuru några särskilda bestämmelser rörande landtångpannors beskaffenhet och skötsel m. m. icke finnas, dock, med stöd af § 2 i lagen

angående skydd mot yrkesfara, ansett sig böra tills vidare och intill dess särskild lagstiftning blifvit i ämnet vidtagen föreslå de åtgärder till förekommande af ångpanneexplosioner, som af dem ansetts behöfliga. Af de 207 anvisningar, rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara, hvilken i ofvanberörda tabell II (om antalet af yrkesinspektörerna meddelade anvisningar) blifvit hänfödda till § 2 mom. 1 af nämnda lag, lärer sålunda flertalet afse ångpannor.'

Den på vissa håll uttalade tvekan, huruvida ångpannor öfver hufvud tillhöra de maskinella inrättningar, beträffande hvilka yrkesinspektörerna ega befogenhet att föreslå säkerhetsåtgärder, synes emellertid numera hafva alldeles försvunnit. Enligt hvad yrkesinspektörernas berättelser gifva vid hand, har också ett högst betydande arbete nedlagts just på detta inspektionsområde, en stor mängd af de af inspektörerna lemnade skriftliga anvisningarna rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara hafva afsett ångpannor, och dessutom hafva särskilda cirkulär rörande ångpannors pröfning och skötsel m. m. genom yrkesinspektionens försorg utarbetats och i tryck till fabriksidkare utdelats.

Yrkesinspektörernas befogenhet har emellertid varit begränsad till de ångpannor, som användas vid verkstäder och arbetsställen, hvilka jemlikt §§ 1 och 4 i lag angående skydd mot yrkesfara falla under yrkesinspektionen. I afseende å andra, om än aldrig så riskabla ångpannor och ångpanneanläggningar ega yrkesinspektörerna ingen befogenhet att verkställa inspektion och föreslå säkerhetsåtgärder.

Att yrkesinspektörernas befogenhet i detta afseende begränsas af bestämmelserna i § 1 i lag angående skydd mot yrkesfara, finner jag lämpligt och naturligt. Men fråga är, om icke bestämmelserna i nämnda paragraf just med hänsyn till det otillfredsställande skick, hvori en mängd ångpannor vid handteringar, som ej falla under lagen angående skydd mot yrkesfara, befinna sig, och önskvärdheten att få åtminstone en del af dessa ångpannor underkastade inspektion, borde undergå en omredigering.

Det i början af denna motion omtalade fallet synes mig tydligt peka i sådan riktning. Och ett särskildt stöd för denna uppfattning hemtar jag i det af kommerskollegium den 31 juli 1894 i den trelleborgska ångpannefrågan afgifna yttrande. Kommerskollegium yttrar nemligen i nämnda fråga: 'att kollegium, som väl anser tjenligt att kontrollen å ångpannor erhöles en större utsträckning än hvad af lagen den 10 maj 1889, angående skydd mot yrkesfara, följer, likväl och då nu ifrågavarande arbetsställe icke kan anses tillhöra något af de i § 1 af nämnda lag angifna industriella yrken, på hvilkas utöfning lagen eger tillämpning, finner sig böra i underdånighet

tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t, med ogillande af besvaren, måtte fastställa det öfverklagade utslaget.

Det vill synas, som om kommerskollegium velat genom detta sitt ytt-
rande gifva till känna, att kollegiet visserligen ansåge tydligt, att lagen ej
omfattade det ifrågavarande fallet, men att å andra sidan ett dylikt fall
bort falla under lagens bestämmelser enligt kollegiets mening. Så mycket
är visst, att kommerskollegium förklarar sig anse kontrollen å ångpannor
behöfva en större utsträckning.

Sedan lång tid arbetas äfven på ett förslag till en särskild s. k. ång-
pannelag, afsedd att för framtiden närmare ordna dessa förhållanden.»

Då det emellertid vore ovisst, när detta lagförslag kunde föreligga
färdigt och en dylik lag blifva antagen; då i hvarje fall en del ångpannor
alltid torde komma att falla under lagen angående skydd mot yrkesfara
och dithörande inspektion, och en särskild paragraf i nämnda lag, § 4,
möjliggjorde ett framtida uppdragande af hvilka gränser som helst i detta
afseende; och då för öfrigt alla skäl syntes motionären tala för att alla
de handteringar, som drefves med ångkraft och om hvilka icke annorlunda
funnes särskildt stadgadt, inbegrepes under lagen angående skydd mot
yrkesfara, hölle motionären före, att den af honom föreslagna ändringen
vore ändamålsenlig.

En lagändring sådan som den af motionären föreslagna skulle med-
föra en högst väsentlig utsträckning af tillämpningsområdet för lagen om
skydd mot yrkesfara. Derigenom skulle nemligen under yrkesinspektörer-
nas öfverinseende komma att ställas bland annat äfven alla de med ång-
kraft drifna inrättningar, som användas för jordbrukets och mindre handt-
verkeriers behof. Detta skulle emellertid hafva till följd svårigheter för
det effektiva öfvervakandet af lagens bestämmelser och kräfva ganska stora
kostnader, i det antalet yrkesinspektörer i sådant fall naturligtvis måste
ökas; och äfven för den enskilde skulle lagbestämmelsens tillämpning
kunna leda till onödiga hinder och obehag. Det synes därför utskottet,
som om de af motionären påpekade vådorna af fullständig frihet för den
enskilde i och vid sådant begagnande af ångkraft, som icke faller under
bestämmelserna i nu gällande lag om skydd mot yrkesfara, icke lämpligen
kunna eller böra förebyggas på det af honom föreslagna, utan på annat
sätt, dervid utskottet vill erinra, att frågan om kontroll å ångpannor, se-
dan särskildt utsedde komiterade den 31 december 1889 afgifvit betän-
kande i ämnet, för närvarande är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Utskottet hemställer följaktligen,

att herr Bergströms föreliggande motion icke må
af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 mars 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *F. Andersson* har begärt få antecknadt, att han inom utskottet
icke deltagit i behandlingen af detta ärende.
